

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Innspill til høring NOU 2014:12 Åpent og rettferdig - prioriteringer i helsetjenesten

Senter for samisk helseforskning takker for invitasjonen til å komme med uttalelse på NOU 2014.12 Åpent og rettferdig – prioriteringer i helsetjenesten.

NOU 2014: 12 er en god og systematisk gjennomgang over de ulike sidene ved prioriteringene i helsesektoren. Denne NOU-en er samtidig et godt bidrag i arbeidet for å klargjøre ulike utfordringer som dagens helsevesen står ovenfor.

Senter for samisk helseforskning har som primæroppgave å drive forskning. Virksomheten er ikke klinisk rettet. Likevel anser vi det som viktig å kommentere noen punkter i NOU-forslaget.

Kapittel 2.1.5 belyser utfordringene i prioriteringsarbeidet. Spørsmålet er om ressursene skal brukes i forebyggende tiltak eller på dyre legemidler som er kostbare i produksjon og kanskje hjelper få individer. Flere steder i kapittel 2 understrekes viktigheten av å bremse utviklingen av livsstilssykdommer. Senter for samisk helseforskning vil understreke at forebygging er et viktig tiltak for å redusere omfanget av kroniske livsstilssykdommer. Frekvensen av slike sykdommer er stadig økende i Norge, også i Nord-Norge. Forebyggende tiltak bør vektlegges i samme grad som ressursbruk på legemidler mot allerede etablerte sykdommer.

Kunnskap om utbredelse av sykdommer i ulike grupper er viktig i det forebyggende arbeidet. Forskningsbaserte kvantitative undersøkelser er viktige tiltak for å fremskaffe slik oversikt. Under kapittel 3 sies det at helsepolitikken skal fremme helse og forebygge sykdom og dermed gi flest mulig gode leveår for alle.

En slik målsetning forutsetter også oversikt over hvem som utvikler sykdommer og kunnskap om hvordan sykdomspanoramaet vil bli i fremtiden. Mange livsstilssykdommer som type 2 diabetes, hjertekarsykdommer og kreft er i rask økning i befolkningen. Det er gjennom befolkningsundersøkelser at kunnskap om utviklingen av sykdommer kan fremskaffes. God epidemiologisk forskning er derfor ei forutsetning for videre arbeid med forebygging.

NOU 2014 viser til viktigheten av gode prioriteringer. Disse målene er verdibaserte, blant annet er likebehandling fremhevet. Senter for samisk helseforskning ønsker å påpeke at likebehandling ikke er identisk med likeverdig behandling. I dag er helsevesenet bygd opp rundt prinsippet om lik behandling for alle. Behandlingsmuligheten er lik uavhengig av hvor i landet du bor. Men det er ingen selvfølge at du får tilbud om utredninger, behandling og forklaring om din sykdom på ditt morsmål. Det er heller ingen kvalitetskontroll i dagens helsevesen om pasientene har forstått sin sykdomssituasjon eller hvilke behandlingsmuligheter som foreligger. Likeverdig behandlingstilbud er derfor å sikre at pasienten får forklart og uttrykt seg på sitt morsmål. Selvbestemmelse og valgfrihet som er fremhevet som viktige mål for brukerne forutsetter at brukerne har forstått hvilke valgalternativer som tilbys i behandlingen.

Utvalget foreslår brukermedvirkning i prioriteringsarbeidet, noe som er positivt for å bedre likeverdig behandlingstilbud for pasientene. Det er viktig at også samiske brukere inkluderes i planleggingsarbeidet. Det foreslås derfor fra Senter for samisk helseforskning at under punkt 2.2.1 at begge begreper - likebehandling og likeverdig behandling – inkluderes i teksten. ;

Klare mål er viktig for god prioritering. Målene bør være godt forankret i den norske velferdsstatens verdier. Sentralt blant disse er menneskeverd, solidaritet, rettferdighet, likebehandling, likeverdig behandling, selvbestemmelse, valgfrihet, rettssikkerhet, forutsigbarhet og åpenhet.

NOU-en beskriver også noen av helse- og kvalitetsregistre i Norge. Disse registre er viktige databaser som kan bidra til bedre oversikt over befolkningens helsesituasjon. Det bør derfor stimuleres til mere bruk av registeranalyser og forskning.

NOU 2014:12 omhandler mange sider innenfor helsevesenet og Senter for samisk helseforskning har gitt innspill i forhold til deler av NOU-en som faller innenfor virksomheten til senterets forskningsarbeid.

Vennlig hilsen

Ann Ragnhild Broderstad
Faglig leder, Dr.med
Senter for samisk helseforskning
UiT Norges arktiske universitet